Krajský úřad Středočeského kraje
ODBOR ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ A ZEMĚDĚLSTVÍ

Praha: 16. 3. 2022
Číslo jednací: 003180/2022/KUSK
Spisová značka: SZ_003180/2022/KUSK/6
Vyřizuje: Mgr. Pavel Sýkora l. 932
Značka: OŽP/Sy

Věc: Výjimka z ochranných podmínek zvláště chráněných živočichů druhů čmelák zemní (*Bombus terrestris*) – přemisťování jejich vývojových stádií nebo jimi užívaných sídel, nabízení za účelem prodeje a souhlas s vypouštěním zvláště chráněných živočichů druhu čmelák zemní (*Bombus terrestris*) do volné přírody – rozhodnutí

Rozhodnutí

Krajský úřad Středočeského kraje, Odbor životního prostředí a zemědělství (dále jen „krajský úřad") jako příslušný orgán ochrany přírody podle ust. § 77a odst. 5, písm. m) a o) zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 114/1992 Sb.") v souladu s ust. § 29 zákona č. 129/2000 Sb., o krajích, ve znění pozdějších předpisů, na základě správního řízení vedeného podle zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správního řádu")

I. nepovoluje výjimku

podle ust. § 56 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., ze zákazů uvedených v ust. § 50 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů druhu čmelák zemní (*Bombus terrestris*), konkrétně je držet, dopravovat, prodávat, vyměňovat, nabízet za účelem prodeje nebo výměny a přemisťovat jejich vývojová stádia nebo jimi užívaná sídla a

II. neuděluje souhlas

podle ust. § 54 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb., vypouštět zvláště chráněné živočichy druhu čmelák zemní (*Bombus terrestris*) do volné přírody v obvodu územní působnosti krajského úřadu dle ust. § 77a odst. 4 zákona č. 114/1992 Sb.

Výjimka dle výroku číslo I. rozhodnutí a souhlas dle výroku číslo II. rozhodnutí nejsou povoleny panu Janu Pipkovi, datum narození: 11. 11. 1983 (IČO: 05487960), sídlo: Rybná 716/24, 110 00 Praha.

Dle ust. § 27 odst. 1 správního řádu je účastníkem tohoto řízení pan Jan Pipek, datum narození: 11. 11. 1983 (IČO: 05487960), sídlo: Rybná 716/24, 110 00 Praha.

Odůvodnění

Krajskému úřadu byla dne 7. 1. 2022 doručena žádost pana Jana Pipka, datum narození: 11. 11. 1983 (IČO: 05487960), sídlo: Rybná 716/24, 110 00 Praha ve věci povolení výjimky z ust. § 56 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., ze zákazů uvedených v ust. § 50 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů druhu čmelák zemní (*Bombus terrestris*), konkrétně je držet, dopravovat, prodávat, vyměňovat, nabízet za účelem prodeje nebo výměny a přemisťovat jejich vývojová stádia nebo jimi užívaná sídla, a dále ve věci udělení souhlasu dle ust. § 54 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb., k vypouštění v zajetí odchovaných zvláště chráněných živočichů druhu čmelák zemní (*Bombus terrestris*) do volné přírody, ve správním území krajského úřadu dle ust. § 77a odst. 4 zákona č. 114/1992 Sb. Dopisem ze dne 25. 1. 2022 krajský úřad oznámil všem známým účastníkům řízení a zapsaným spolkům „02/18 ZO ČSOP Nové Městečko", "ZO ČSOP Dolní Roblín", "Základní organizace Českého svazu ochránců přírody 06/05 Sázava", "Český svaz ochránců přírody Svojetice", "ANGREŠT, z. s.", "Beroun srdcem z. s.", "Česká 458 z. s.", "Hradišťko, z. s.", "Kamýcké sdružení pro klidné bydlení", "Krajina pro život, spolek", "Praha - lidé, stromy, domy - město, spolek", "Přírodovědný spolek Dobříš", "Salvia - ekologický institut, z. s.", "Sdružení Miláčov", "Spolek pro ochranu přírody, krajiny a trvale udržitelného rozvoje Kamenice - Štiřín, z. s.", „Čmeláci PLUS z. s.", „Občanské sdružení Báječný svět, z. s." a „Osečský vesnický spolek – OVES, z. s." zahájení správního řízení a v souladu s ust. § 36 odst. 3 správního řádu dal účastníkům řízení možnost vyjádřit se před vydáním rozhodnutí k podkladům rozhodnutí a zároveň účastníkům řízení sdělil, že dle ust. § 36 odst. 1 a 2 správního řádu jsou oprávněni navrhovat důkazy a činit jiné návrhy a stanoviska po celou dobu řízení až do vydání rozhodnutí. Dne 26. 1. 2022

obdržel krajský úřad oznámení o účasti v řízení od zapsaného spolku „Čmeláci PLUS z. s." (dále jen „spolek") a dne 27. 1. 2022 vyjádření k řízení od tohoto spolku. Další účastníci řízení se k předmětnému řízení nevyjádřili a také žádný další z obeslaných zapsaných spolků se do řízení nepřihlásil. Účastníky řízení dle ust. § 27 odst. 3 správního řádu jsou dále územně samosprávné celky v obvodu jejich působnosti ve smyslu ust. § 71 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb.

Obsahem uvedeného vyjádření spolku je argumentace rozporující možnost povolení požadované výjimky (souhlasu) založená na odůvodnění existence jiného veřejného zájmu, který převládá nad zájmy na ochraně přírody, jako zásadního předpokladu povolení výjimky. Riziko, které představují laboratorně chovaní čmeláci pro volně žijící populace čmeláků a dalších opylovačů, jehož důsledkem je možná kontaminace genomu volně žijících čmeláků. Dále spolek poukazuje na rezignaci žadatele na informování zákazníků o původu čmeláků a podmínkách použití nabízení opylovací služby. Žádosti dále vytýkají nedostatečnost popisu podmínek zacházení s chráněným živočichem. Dále je ve vyjádření spolku uvedeno, že zdroj a genetický původ čmeláků není dostatečně specifikován. Spolek se ve svém vyjádření zabývá také metodikou postupu při povolování výjimek k využití čmeláků pro opylovací služby podle zákona č. 114/1992 Sb., a jejím naplněním ze strany žadatele, problematikou poskytování opylovací služby v uzavřených prostorech a zákonnými podmínkami pro poskytování takovéto služby. Závěrem této úvahy je pak konstatování, že se této problematice žádost vůbec nevěnuje. Celé podání spolku pak resultuje do doporučení požadovanou výjimku nepovoloval. Krajský úřad se na tomto místě nebude detailně vypořádávat s jednotlivými body obdrženého vyjádření spolku, protože v zásadě konvenuje s dále uvedeným odůvodněním ústícím v negativních výrocích tohoto rozhodnutí.

Krajský úřad se při posuzování obdržené žádosti ubíral ve své správní úvaze následujícím směrem. Čmeláci rodu *Bombus* spp. patří dle vyhlášky č. 395/1992 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 114/1992 Sb., mezi zvláště chráněné živočichy, kteří jsou zařazeni do kategorie „ohrožení" živočichové. Požadovanou výjimku je tak, dle ust. § 56 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., možno povolit pouze za předpokladu, že jiný veřejný zájem převažuje nad zájmy ochrany přírody nebo je v zájmu ochrany přírody. Veřejný zájem je pojem, který není právním řádem výslovně obsahově vymezen. Jde o právní pojem neurčitý, který zahrnuje jevy nebo skutečnosti, které nelze v obecné rovině úspěšně definovat. Uznané nebo identifikované veřejné zájmy nemají univerzální platnost, a co je v jednom časovém období považováno za veřejný zájem, v jiném časovém období být už veřejným zájmem nemusí. Z toho vyplývá možnost širokého chápání pojmu veřejného zájmu a také možnost jeho širokého výkladu. Obsah tohoto pojmu musí případ od případu posuzovat sám orgán

ochrany přírody. Veřejný zájem se chápe jako protiklad zájmů soukromých, od nichž se liší tím, že okruh osob, jimž tento zájem svědčí, je vždy neurčitý. Z výše uvedeného vyplývá, že pojem veřejný zájem je vykládán různě, a navíc je v čase proměnlivý. **Obecně se dá vyvodit, že zájem je zájmem veřejným, jestliže je zájmem celé nebo podstatné části veřejnosti a směřuje k všeobecnému blahu a dobru.** Cílem předmětného záměru je nabízení odchovaných kolonií čmeláků, konkrétně čmeláků zemních (*Bombus terrestris*) poddruhu (*Bombus terrestris terrestris*) od dodavatele z Polska, za účelem poskytování opylovací služby na území Středočeského kraje. Žadatel v předložené žádosti uvádí, že nabízená hnízda čmeláka zemního, který je předmětem žádosti přímo neohrožují genofond domácích, volně žijících, populací čmeláků zemních, což dokládá znaleckým posudkem. Dále se žadatel odvolává na rozhodnutí Agentury ochrany přírody ČR, kterým byla povolena Výzkumnému ústavu pícninářskému, s. r. o., IČO: 48532452, se sídlem Zahradní 1, 664 41 Troubsko a Zemědělskému výzkumu, s. r. o., IČO: 26296080 se sídlem Zahradní 1, 664 41 Troubsko výjimka dle ust. § 56 odst. 1 a odst. 2, písm. d) zákona č. 114/1992 Sb., k držení, dopravování a nabízení čmeláků zemních za účelem prodeje jedinců tohoto druhu, a to z důvodu opylovací služby. Důvodem byla skutečnost, že se jedná o autochtonní poddruh čmeláka, který pro volně žijící populaci nepředstavuje riziko negativního ovlivnění. Žadatelem nabízení čmeláci pak patří, dle výsledků předložené analýzy, ke stejnému podruhu čmeláků, a tudíž nemohou představovat pro volně žijící populaci čmeláků taktéž žádné riziko.

Po prostudování předložené žádosti, jejich podkladů a zvážení postupu v obdobných řízeních došel krajský úřad k závěru, že tento záměr nelze považovat za zájem veřejný, který by navíc převažoval nad zájmem ochrany přírody, ale spíše za zájem komerční. Krajský úřad nechce zpochybňovat nesmírně významnou roli opylovačů v přírodě, nicméně vypouštění uměle odchovaných čmeláků do prostředí, které není, již nyní pro volně žijící populace čmeláků ideální, v důsledku jeho probíhajícího zhoršování tou správnou cestou, jak volně žijícím populacím pomáhat. Takováto činnost volně žijícím populacím čmeláků spíše škodí (viz. odůvodnění dále). Za normálních okolností je v přírodě dostatek přirozených opylovačů. Absence, či klesající počet, vhodných opylovačů v krajině (včetně čmeláků), je důsledkem dlouhodobě špatného hospodaření v krajině. Z hlediska opylování rostlin ve volné krajině je nejdůležitější obecná podpora výskytu velkého množství hmyzu. Jako opylovači jsou velmi efektivní rovněž samotářské včely, mouchy, motýli, brouci apod. Za zmínku stojí také skutečnost, že pokud do prostředí, které obývá určité spektrum opylovačů, budou uměle vysazováni další opylovači, ať už se jedná o čmeláky nebo včely medonosné, vznikne pro volně žijící opylovače konkurence, která v konečném

důsledku sníží stavy původních volně žijících druhů opylovačů se všemi negativními důsledky v celém spektru ekosystémových vazeb. Vzhledem k výše uvedenému je tedy vhodnější cestou k zajištění kvalitního opylení rostlin a pro podporu různých druhů opylovačů vytváření vhodnějšího prostředí pro opylovače, a nikoliv vysazování dalších opylovačů do krajiny, kteří představují pro volně žijící druhy konkurenci. V každém prostředí se může vyskytovat pouze určité množství organismů jednotlivých druhů (nosná kapacita prostředí), tato skutečnost se umělým vypouštěním živočichů nezmění a jen představuje hrozbu pro volně žijící živočichy. Za situace, kdy nosná kapacita prostředí, v důsledku popsaných vlivů, klesá, je uměle zahušťování populací opylovačů kontraproduktivní a cílí defacto pouze na krátkodobý hospodářský efekt u zemědělských kultur. Tento názor krajského úřadu je podpořen Sdělením sekce ochrany přírody a krajiny MŽP a sekce zemědělství a potravinářství MZe k využívání čmeláků zejména jako opylovačů v rámci zemědělské produkce a k postupu při vydávání povolení výjimky k jejich využití podle § 56 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, které je uvedeno ve Věstníku Ministerstva životního prostředí, ročník XXXI - březen 2021 - částka 3, ve kterém je uvedeno, že: „I v případě využití v ČR původních (pod)druhů, jako je nejběžnější čmelák zemní (*Bombus terrestris terrestris*), však představuje riziko pro volně žijící populace především případný únik jedinců s vlastnostmi pozměněnými vlivem umělého chovu a šlechtění (např. se zvýšenou produkcí dělnic, s ovlivněním životního cyklu s ohledem na celoroční využití čmeláků při opylování ve sklenících, případně s rizikem přítomnosti hybridních jedinců atp.) nebo vnos jedinců pocházejících z geograficky vzdálených oblastí. Zapojení takových jedinců do volně žijících populací s sebou nese riziko zvýšení vnitrodruhové i mezidruhové kompetice (o místa k hnízdění, potravní zdroje atd.) a především riziko nepříznivého ovlivnění vnitřní variability druhu a narušení lokálních adaptací (ať již potravních nebo fenologických, jako je délka trvání zimní hibernace atp.), což by mohlo v důsledku vést k nevratným změnám a narušení životaschopnosti volně žijících populací této významné skupiny opylovačů.“ Dále ve stanovisku České společnosti entomologické (materiál je volně dostupný na stránkách české společnosti entomologické - https://www.entospol.cz/prodej-cmelaku-za-ucelem-tzv-opylovaci-sluzby/), z kterého vychází odůvodnění rozhodnutí krajského úřadu je uvedeno, že: „Za normálních okolností je v přírodě dostatek přirozených opylovačů. Absence vhodných opylovačů v sadech (včetně čmeláků) je důsledkem dlouhodobě špatného hospodaření v zemědělské krajině. Z hlediska sadaření považujeme za nejdůležitější obecnou podporu výskytu velkého množství hmyzu. Jako opylovači jsou velmi efektivní rovněž samotářské včely, ale také mouchy, motýli, brouci apod. Z hlediska ochrany přírody i sadařů by podpora výskytu samotářských včel měla být tou správnou cestou. V jarním období tohoto roku

probíhal mezinárodní projekt na sledování opylovačů v ovocných sadech. Dle zpracovatelů výsledků mezinárodního projektu na sledování opylovačů v ovocných sadech je např. v sadech ve středních Čechách vysoká druhová diverzita různých druhů včel, které stromy opylují. Pokud by byly uměle dodány kolonie čmeláků či včely medonosné, vznikne pro samotářské druhy včel, ale i čmeláků a dalších opylovačů konkurence, jež následně snižuje stavy původních druhů. Podle publikovaných studií je pro kvalitní opylení vhodné pestré druhové složení (přirozeně se vyskytujících) druhů hmyzu." Nicméně opylování rostlin na zahrádkách a ve volné krajině, by mělo probíhat přirozeným způsobem, a ne prostřednictvím uměle vychovaných čmeláků a za tím účelem do krajiny umístěných čmelínů. Za normálních okolností je v přírodě dostatek přirozených opylovačů. Absence, či klesající počet, vhodných opylovačů v krajině (včetně čmeláků), je důsledkem dlouhodobě špatného hospodaření v krajině. Z hlediska opylování rostlin na zahrádkách a v okolí chat je nejdůležitější obecná podpora výskytu velkého množství hmyzu. Jako opylovači jsou velmi efektivní rovněž samotářské včely, ale také mouchy, motýli, brouci apod. Z hlediska ochrany přírody a zájmů chatařů či zahrádkářů by podpora samotářských včel a dalšího druhu hmyzu (včetně čmeláků) měla být tou správnou cestou. Podle publikovaných studií je pro kvalitní opylení vhodné pestré druhové složení (přirozeně se vyskytujících) druhů hmyzu. Za zmínku stojí také skutečnost, že pokud do prostředí, které obývá určité spektrum opylovačů, budou uměle vysazováni další opylovači, ať už se jedná o čmeláky nebo včely medonosné, vznikne pro volně žijící opylovače konkurence, která v konečném důsledku sníží stavy původních volně žijících druhů opylovačů. Vzhledem k výše uvedenému je tedy vhodnější cestou k zajištění kvalitního opylení rostlin a pro podporů různých druhů opylovačů vytváření vhodnějšího prostředí, a nikoliv vysazování dalších opylovačů do krajiny, kteří představují pro volně žijící druhy konkurenci. Závěry uvedené ve stanovisku České společnosti entomologické jsou obecně použitelné všude ve volné krajině, protože vliv uměle odchovaných a vypouštěných čmeláků, či jiných opylovačů, má na volně žijící populace opylovačů stejný vliv. V každém prostředí se může vyskytovat pouze určité množství organismů jednotlivých druhů, tato skutečnost se umělým vypouštěním živočichů nezmění a jen představuje hrozbu pro volně žijící živočichy. Další hendikep pro domácí čmeláky je fakt, že čmeláci pocházející z umělých chovů jsou v lepší kondici než čmeláci z volné přírody, tudíž volně žijící čmeláci jsou opět konkurenčně znevýhodněni v boji o potravní zdroje. Žadatel v odůvodnění předložené žádosti staví na genetickém původu čmeláků, kteří patří k poddruhu, jež se vyskytuje i na našem území. Z předložené žádosti a jejich podkladů vyplývá, že žadatelem nabízení čmeláci patří k poddruhu *Bombus terrestris terrestris*, tedy k poddruhu, který je chován také ve Výzkumném ústavu pícninářském v Troubsku. Dále je v žádosti

uvedeno, že dle České inspekce životního prostředí, vypouštění čmeláků odchovaných v lidské péči, kteří patří k výše uvedenému poddruhu, nepředstavuje škodlivý zásah do biotopu nebo přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů. Toto stanovisko České inspekce životního prostředí nebylo k žádosti přiloženo, nicméně na výsledek předmětného řízení by nemělo vliv, protože argumentace krajského úřadu vychází především ze sdělení sekce ochrany přírody a krajiny MŽP a sekce zemědělství a potravinářství MZe k využívání čmeláků zejména jako opylovačů v rámci zemědělské produkce a k postupu při vydávání povolení výjimky k jejich využití podle § 56 zákona č 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, které vypouštění v zajetí odchovaných čmeláků, a to včetně autochtonních druhů a jejich poddruhů, nedoporučuje. Vzhledem k výše uvedenému a s ohledem na konzistenci zdejší rozhodovací praxe, vycházející z ust. § 2 odst. 4 správního řádu, krajský úřad zastávám názor, že povolení předmětného záměru není ve veřejném zájmu, který by převažoval nad zájmy na ochraně přírody. Jak už bylo uvedeno výše v textu, pokud bude docházet k umělému zahušťování populací, bude se to negativně projevovat na volně žijících populacích živočichů.

Jelikož krajský úřad došel k závěru, že požadovanou výjimku nelze povolit, nezabýval se blíže ust. § 56 odst. 7 zákona č. 114/1992 Sb., ve kterém jsou uvedeny náležitosti obsahu rozhodnutí.

Na základě výše uvedených důvodů krajský úřad panu **Janu Pipkovi, datum narození: 11. 11. 1983 (IČO: 05487960), sídlo: Rybná 716/24, 110 00 Praha** nepovolil výjimku podle ust. § 56 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb., ze zákazů uvedených v ust. § 50 odst. 2 zákona č. 114/1992 Sb., škodlivě zasahovat do přirozeného vývoje zvláště chráněných živočichů druhu čmelák zemní (*Bombus terrestris*), **konkrétně je držet, dopravovat, prodávat, vyměňovat, nabízet za účelem prodeje nebo výměny a přemisťovat jejich vývojová stádia nebo jimi užívaná sídla** a neudělil souhlas **podle ust. § 54 odst. 3 zákona č. 114/1992 Sb., vypouštět zvláště chráněné živočichy druhu čmelák zemní (*Bombus terrestris*) do volné přírody** v obvodu územní působnosti krajského úřadu dle ust. § 77a odst. 4 zákona č. 114/1992 Sb.

Krajský úřad v předmětném řízení vycházel z následujících podkladů:

- žádost o výjimku
- znalecký posudek pana RNDr. Daniela Vaňka, Ph. D. ze dne 24. 5. 2021 č. j.: ZP-023-2021
- rozhodnutí Agentury ochrany přírody a krajiny ČR č. j.: 01618/BK/19/roz/Vo ze dne 18. 11. 2019

- vyjádření pracovníka Krajské veterinární správy
- spolek Čmeláci PLUS z. s. – oznámení účasti v řízení + vyjádření

dále krajský úřad vycházel z následujících webových stránek:

- https://www.entospol.cz/prodej-cmelaku-za-ucelem-tzv-opylovaci-sluzby/ - Stanovisko České společnosti entomologické k prodeji a využívání čmeláků (*Bombus* spp.) za účelem tzv. „opylovací služby
- https://www.mzp.cz/cz/vestnik_mzp_2021 - Sdělení sekce ochrany přírody a krajiny MŽP a sekce zemědělství a potravinářství MZe k využívání čmeláků zejména jako opylovačů v rámci zemědělské produkce a k postupu při vydávání povolení výjimky k jejich využití podle § 56 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny

Poučení o odvolání:

Proti tomuto rozhodnutí může účastník řízení podat ve lhůtě do 15 dní ode dne jeho oznámení odvolání k Ministerstvu životního prostředí podáním učiněným u Krajského úřadu Středočeského kraje

… … … … … … … … … … … … …

oprávněná úřední osoba

Mgr. Pavel Sýkora

Odbor životního prostředí a zemědělství

Oddělení ochrany přírody a krajiny

Odborný referent

Dokument je podepsán elektronickým podpisem	
Podepisující:	**Mgr. Pavel Sýkora**
Organizace, OJ	Odbor životního prostředí a zemědělství
Sériové č. cert	22594485
Vydavatel cert	PostSignum Qualified CA 4
Datum a čas	16.03.2022 10:51:07
Důvod	
Místo	

Na doručenku obdrží účastníci řízení:
Pan Jan Pipek, Rybná 716/24, 110 00 Praha (DS)
Čmeláci PLUS z. s., Na Farkáně III 182/28, Radlice, 150 00 Praha 5 (DS)

Typ	Název obce	ID DS	Typ	Název obce	ID DS
obec	**Adamov**	jm6amhn	obec	**Brázdim**	qw8askh